

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapestben.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya :

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 filler (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal ... " 16.— | nyolczad oldal " 4.—

A díjak előre beküldendőek a Szent-István-Társulathoz

A bíboros főpásztor névünnepe.

Az a gazdag évtized, melyet Vaszary Kolos bíboros hercegprímás a főegyházmege böles kormányzatában betöltött, egyformán hasznos és történelmileg nevezetes a magyar kath. iskolák fejlesztése érdekében kifejtett tevékenység által is. Mert, hogy a magyar kath. népoktatásügy az ő kormányzata alatt fejlődött külső és belső életében azzá, amely ma már a legjobb reményekkel keesegethet a jövőre nézve, az kétségbevonhatalan igazság.

Kormányzatának első éveiben érdeklődésének egész súlyával a kath. népoktatás fejlődésére irányítja munkásságát. Bizottságot nevez ki és annak föladatává teszi, hogy a kath. népoktatás számára a törvényeknek megfelelő és a kor haladásával egy színvonalon álló szervezetet készítsen. A magyar kath. pedagógia lelkes csapatát hívja össze munkára, amely a reá bizott föladatak teljesítésével megalapozza a tovább munkálkodás irányát és teendőit. Ezeken kívül lelkes és ügybuzgó támogatója a magyar kath. tanítók országos egyesülésének, amely az arra hivatott tényezők vezetésével megtartja az első kath. tanügyi kongresszust, ennek kebeléből megalkotja a százas-bizottságot s a permanenciában működő tanügyi tanácsot, amelyek működése élénk figyelemre tereli a népoktatásügy összes faktorait. Ezzel párhuzamban az 1893. évi XXVI. t.-cz. rendelkezéseikhez képest, a kormányzati és egyéb jogok föntartásával, megengedi az államségélyek igénybevételét s ezzel egyidejűleg egyházmegejében az összes segédtanítókat önállósítja és elrendeli, hogy az egyházmege minden tanítójának fizetése 800 koronára kiegészítettessék. Impozánsul lép föl a kath. tudat fölébredése a kormányzata alatt meghonosult nagygyűlésekben, melyeknek egyik legkiválóbb tárgyát képezi mindenkör a kath. népoktatásügy. Majd a munkálat alatt levő autonómiában egyengeti a kath. oktatásügy szervezetének, föntartásának módját, alakját. Eközben nem feledkezik meg a kath.

tanítók árvaházi alapjáról, mely célra 25,000 koronát téteményez le és munkálatba veszi, befejezi a segélyalap alapszabályainak revideálását, mintegy újabb alapját a keresztény humánizmus gyakorlásának nagyobb lendületére.

Nagy súlyt fektet a leánynevelésre. Gyors egymásutánban nyílnak meg az esztergomi óvónőképző, a pozsonyi és nagyszombati elemi iskolai és a budapesti felsőbb nép- és polgáriskolai tanítónőképzők; a budapesti Ranolder-féle, a Szentszív-zárda, a Budapest próféta-utcai, a pozsonyi orsolyiták és az ottani Miasszonyunkról nevezett zárdák; a nagyszombati, az érsekújvári, a lévai, a selmezbányai, a hegybányai polgári leányiskolák. Kormányzata idejében telepednek le az iskolatestvérek Budapestben, Nyitra-bajnán és Ürményben. Ezeken kívül a lehető legnagyobb gondját képezi főegyházmegeje népokoláinak öntudatos és okszerű irányítása, fejlesztése, föntartása amelyben a magyar nemzeti eszme megtöstösítését előmozdító törekvésekben mindenütt elől jár, úgy, hogy ma már az összes zárdákban a magyar nemzeti szellem nyelében és érzelemben együttesen hatalmas tényezők a nemzeti gondolat érvényesülésére. A falvakban és városokban működő iskolák közül ez ideig négy kivételével rendületlenül áll és az elveszettek helyét háromszor annyi pótolja. Közel kétszáz iskolában az iskolák kibővítették s ugyanannyi helyen új tanítói állások szerveztettek. Az iskolák közül egyetlen egy sem államosított el és meglehet, hogy egy-két helyen állami iskolák fölállításával a kath. iskolák beszüntetése bekövetkezett, de tény, hogy az iskolák létszáma nem csökkent, sőt a tantermek és tanítók száma hatalmas számban gyarapodott.

Kormányzatának első évében rendszeresítette a főtanfelügyelői állást, vezetését elkülönítette a pusztán egyházi és egyéb ügyek vezetésétől, amelynek életbeléptetése után ma már hatalmas munka és anyaghalmaz földolgozása tanúsítja a főegyházmege népoktatásügyének fejlődését. A főtanfelügyelőség életbeléptetésével össze-

iratta az iskolák vagyonát, valamint munkálataiba vetette az iskolák és tanítóinak törzskönyvét és mindezekhez méltán sorakozik, hogy megíratta főegyházmegyéje összes népoktatási intézeteinek történetét. A tanítói tekintély és munkásság szakszerű vezetése, irányítása és az igazgatói teendők megosztása céljából, életbeléptette a főtanítói intézményt.

Ime, egy adatokban gazdag élettörténet Vaszary bíbornok-hercegprimás tízéves kormányzatából, mely lépcsőről-lépcsőre tanúsítja a bíboros főpásztor meleg érdeklődését a magyar kath. népoktatásügy fejlesztése és fönntartása iránt.

A munka még nem jutott befejezéséhez, még folyamatban van. A köréje gyűlt magyar kath. pedagógusok bizalommal tekintenek a jövőbe és erős a hitük, hogy egyházuk kezéből nem fog kihullni a magyar nemzeti nevelés igazi tenyezőinek őstől öröklött hagyatékának vezetése és gondozása, amihez azon hő kívánatunkat tűzzük: adja a jó Isten, hogy e munka, a bíboros főpásztor, Magyarország hercegprimása kormányzata alatt nyerjen betetőzést, miért is kérjük a mindeneknek Urát, ajándékozza őt meg hosszú élettel, erővel és egészséggel, úgy is mint egyházfeljedelmet, úgy is mint a magyar kath. tanügy egyik első bajnokát a magyar hercegprimások sorozatában. Bertalan Vincze.

Regnum Marianum.

A «*Regnum Marianum*», azaz a kath. ifjúság vallás-erkölcsös nevelését célzó egyesület nem terv, hanem tény. Mint ilyen létezett s működött már előbb, mintsem nevét kapta volna, «*Budapesti Mária-Congregatio*» jegye alatt. Most csak kiszélesült munkaköréhez kapott megfelelőbb nevet és szervezetet. Célja lényegében nem is tér el a «*Budapesti Mária-Congregatio*» eddig szolgált céljaitól, csak működésének tere tágult ki annyira, hogy a Mária-Congregációk természet-szerűleg lokális érdekein túl az egész ország ifjúságának vallás-erkölcsös érdekeit felölelte és magáévá tette.

A fejlődésnek ezt az alakját maga az élet jelölte ki.

A «*Budapesti Mária-Congregatio*» rövid, három éves fönállása alatt e téren a kielégítendő országos érdekek akkora tömegével találkozott, hogy szinte lehetetlen volt azok megmunkálásától elzárkózni. De midőn e vállalkozásra rászánta magát, érezte erőinek gyengeségét, szervezetének elégtelenségét. Azért új alakulásra volt szükség, hogy annak szélesebb alapjaira állva, a reá szakadó nagy teher alatt ne mojon.

Ez újabb alakulás a «*Regnum Marianum*», azaz a kath. ifjúság vallás-erkölcsös érdekeinek ápolását célzó egyesület.

A magyar kath. társadalom mindazon tagjai, kiknek szívén fekszenek a tanuló-ifjúság kockán forgó legélethez valóbb érdekei, szívesen találjanak ezen egyesületben, hol kezük kézbe adva, jóindulatukat

anyagi és szellemi erőik mérték szerint cselekedetekben válthatják ki. Ekként a sok szétforgácsolt erő egyöntetű szervezet által közös mederbe tereltetvén, óriási hajtóerőnek alkothatja az egész országra kiinduló forrását.

Szükséges volt ez, mert meghal minden eszme, ha tény nem lesz belőle. Tanakodásaink végrehajtó hatalom nélkül meddő felhők gyanánt vólnak el kiszáradt földjeink fölött. Am viszont ki vállalkozzék országot érdeklő eszmék realizálására saját erőiből? Lecsuklik még a gondolatánál is minden inunk és izmunk.

Im itt áll a kath. ifjúsági aszketikus- és szép-irodalom, itt vannak az egyre alakuló ifjúsági, vallásos és egyéb szervezetek, a liturgikus egyházi ének ügye, itt vannak az internátusok közös ügyei-hajai, az ifjúsági menzák, tápintézetek, szünidei diáktelepek stb. stb., mind élet, teljesebb élet után epednek s ha csak egynek is teljesebb életet adunk, nines-e tölön-túl megjutalmazva minden fáradságunk? Kimondhatja meg, micsoda kihatása van annak, ha kath. ifjúságunkat csak egy fokocskával is közelebb emeljük a szent, az igaz, a szép őforrásához: Istenhez?

Testet, súlyt, értéket, életet ez eszméknek csak összefogás, szervezet adhat.

A kezdet kezdete már megvan. Az ország szívében, Budapesten, a Damjanich-utca 50. szám alatt van egy darabka föld, melyen mind-ezen törekvések megvetetik lábukat az első kiindulásra. Valamelyes kihatás is serkendezett már belőle az egész országra. Hogy többet ne említsék, megindult a tavalyi júliusi országos kongresszus megbízásából a «*Zászlóknak*» című ifjúsági havi folyóirat, mely immár közel tízezer középiskolai ifjú kedvelt olvasmánya. Országos érdeknek tartjuk azt, hogy e talajon redvára épüljön föl az ezen irányban fölmerülő eszméknek s azt sajátjuknak ismerjék mindazon lelkek, akik az idők sürgető szarát nemcsak érteni, hanem kövteni is óhajlják.

Jöyönk, reményünk, örömünk, kincsünk az ifjúság. Minden terv, munka, akció, reform inaszakadt, meddő és rövidéletű, ha az ifjúságot számításán kívül hagyja. Lehet-e vajjon kicsiny a legkisebb eszköz, mely ezen ifjúság megszentelését célozza, szabad-e elszalasztanunk az első kínálkozó alkalmat, melynél ezen roskadozó ifjúság hóna alá nyulhatunk? Adja meg erre keresztény lelkiismeretünk a feleletet.

Legyen szabad azért mindenkinek becses figyelmébe, szíves jóindulatába és jámbor imába ajánlanom a «Regnum Marianum» — a kath. ifjúság vallás-erkölcsös nevelését célzó — egyesületet. Bövebb fölvilágosítással és alapszabályokkal a legkészségesebben szolgál a «Regnum Marianum» Budapest, VII., Damjanich-utca 50. szám alatt levő hivatalos központi irodája.

Kelt Gyulafehérvárott, 1903. év szeptember 10-én.

Mailáth Gusztáv Károly gróf,
erdélyi püspök, a «Regnum Marianum» elnöke.

Jegyzet. Az egyesület tagjai jelvényt viselnek, mely nickelből művészién készítve, pajzson Szűz Maria — hazánk Nagyasszonyának — domborképét mutatja. Ara I korona. Kívánatra ékszer gyanánt aranyból vagy ezüsből is készíthető.

Ki tanítsa a hit- és erkölcostant a népiskolákban?*

A tanító, az iskola annyit ér, amennyit a neveléstan elméletéből az egyház által elfogadott és az erkölcsiesség tűzpróbáját kiállott elvekből az emberi akaratra, a gyakorlati életre át képes vinni, lelkiileg élő embert tud adni a földi és a jövő életnek. Sem tanfőúr, sem iskola ennél többet nem ér, ennél több becase nincsen. De ha ezt nem képes elérni, se az iskola, se a tanító nem ér semmit.

A csiki tanítóóság, melynek nevelői érdemeit részint személyes meggyőződésből, részint források útján, ismerem visszamenőleg a multakra is, mindig tudta azt, hogy nevelni nem annyit teszen, mint az iskolában csak tanítani, nem annyit teszen, mint csak izmosítani a gyermek testét az életfontartás minden anyagi eszközével. Mert, ha ezen három nevelői ténykedést egymástól elválasztjuk, mint azt a képzetlen és hivatástalanok ezrei teszik, a nevelés utópiává, torzképpé süllyed.

Valamint annak a cselekedete semmi, aki az egy Isten nevében keresztel, vagy külön-külön valamelyik isteni személy nevében: és valamint annak a hite semmi, aki tudatosan a három isteni személy közül valamelyiket elméjéből és szívéből kizárta; épen így semmi az olyan tanítónak nevelői ténykedése, ki csak tanít, de nem vezérli a nevelendőt a gyakorlati erkölcsiösségre; vagy aki csak testben edz embert, de a más két fontos feladatát nem ismerve, mellőzi.

A t. egyesület minden tagja előtt köztudomású dolog, hogy az iskoláknak egyetlen egy feladata volt és van a világon mindenütt: a nevelés. A nevelésnek szintén egyetlen egy célja van: az ember tökéletesítése. A tökéletesítés vonatkozik a testre és lélekre; vonatkozik különösen a lélek két tehetőségére, az értelemre és akaratra; az értelemre a tudással, az akaratra a megismert erkölcsi jó véghezvitelével. A test tökéletesítését a lélek tökéletesítésétől elválasztják sokan: lehet ezt látni a műveletlen családokban, a vadnépeknél, de lehet ezt tapasztalni igen sok úri, nem mondom művelt családokban is. De a léleknek egyöntetű tökéletesítését a kis korban, a népiskolában elválasztani nem szabad és ha mégis megteszi a hibás rendszer, a lélek két tehetőségét, az értelmet és akaratot két nevelőnek adja a kezébe, kik ellenében állván egymással, a képzés, műveltség

* Irta és a «Csiki róm. kath. tanítóegyesület»-nek 1903 szeptember hó 30-án tartott ülésében fölolvasta: *Karácsony József*, elnök.

különfélesége szerint ép. összhangzó munkát nem végezhetnek.

Az értelem tárgya az igazság. Az akaraté a jóság. Ezek oly szoros összefüggésben állanak a nevelés korában, hogy mihelyt az értelem megismert egykét vagy több igazságot, rögtön késszé kell tenni az akaratot is, hogy azt kivigye mindig. Ezen mély lélektani törvényből, ezen neveléstan tényből foly ki annak a kérdésnek nem eldöntése, de alapos megfontolása, hogy vajjon ki tanítsa a hit- és erkölcostant a népiskolában, ahol osztálytanítás van; az-e, aki a többi népiskolai tantárgyat tanítja, vagy különálló megbízott, pl. a plébános, vagy egyszóval a pap.

Megjegyzem félreértés elkerülése végett, hogy midőn ezt a kérdést fölvetem, én csak a tisztán katolikus iskolákat tartom szem előtt, melyekben egyvallású gyermekek járnak. Az ilyen iskolákra nézve teljes meggyőződéssel állítom föl a tételt: hogy a hit- és erkölcostant tanítsa az a tanító, aki a többi tantárgyakat tanítja.

Mi áll ennek útjában? Mik a nehézségek, miért nincs ez így, pedig — mint látni fogjuk a fölhozandó nyomós neveléstan érvekből — ennek így kellene lennie. Talán nincs meg a tanítóóságban a hit- és erkölcostanban való képzettség? Hogy más helyen megvan-e, ezért tűzbe nem teszem a kezemet; de amellet, hogy a csiki tanítóóságban ez a szakképzettség megvan általánosságban, azért jót állók és próba esetén szégyent nem vallanék a csiki tanítóósággal. Hiszen a székely tanító a hit- és erkölcostan elemeit a legédesebb anyatejjel szítja magába; gyermekkorában a családi szentélyben az édes anya és atya csak ezen tudománnyal kezdi gyermeke tanítását, erkölcsi nevelését, ezért néha képes föláldozni a testi fejlesztés kötelmeit is. A család vallásos szelleme az ifjút végig kíséri a tanulói koron, sőt még azután is irányítja, néha — ha kiesnek medréből — a családi hagyományos érzés ezer szálaí vonják vissza.

Négy elemi iskolája, négy középiskolája, négy évi tanítói tanfolyama összesen 12 év vallási és erkölcsi nevelése, a vallás tanítására nemesak képessé teszi a székely tanítót, hanem szakképzetté is; főképen, ha az újabb képzés rendszerét tekintjük, melyben bennfoglaltatik a tudás anyaga egész terjedelemben és bennfoglaltatik a tudás anyagának a gyermekekkel való közlési módja: a hitoktatás módszertana. S mindezt nemesak elméletben kell elsajátítani, de itt a képzés ideje alatt az elméletet gyakorlatban be kell mutatni, a szabályokat alkalmazni kell, ügyességet, jártasságot kell szerezni a hittani tananyag módszeres előadásával a gyakorlóiskolában több éven át.

Tehát ezen szempontból semmi sem állja útját, hogy ne a tanító tanítsa a hit- és erkölcostant a népiskolában, mert szakképzettségét megadta a 12 évig tartó iskolai képzése és a több évig tartó családi nevelése. Sőt talán, ha a tanító kezéből kiveszik a hittan és erkölcostan tanítását — holott ő erre képesítve van — beáll a hanyat-

lás, a sülyedés. Elfeleli a legszükségesebb hit-tani igazságokat, elfeledi a pozitív erkölcsi törvényeket, erényeket s így az egyház a tanítóban elveszíti a hívőt, elveszíti a hírhírdetőt az iskolában, a családokban és a szerencsétlenül, viszással gondolkozó és élő társadalomban.

Elveszíti a magyar nemzet a tanítóban az öntudatos népnevelőt. Mert a nemzetek történelme élő tanubizonyság, hogy a vallásban tanítók: akár hivatalból tanítók, akár csak dilettáns tolakodók, fölforgatják a nemzeti alapokat, megörlik a nemzet életerejét, hasonlóan a görög szólistákhoz, kik Homér és Pithagorás, Sokrates, Plató és Aristoteles minden nevelői áldozatát földúlták és a görög nemzetet letaszították a gyalázatos erkölcsi és nemzeti halálba.

Ha a hit- és erkölestant is az a tanító tanítja aki a többi tárgyakat, önkéntelenül a történelmet, alkotmányt, magyar nyelvet összes olvasmányai-ban, földrajzot, természettant és természetrajzot a vallásos ihlet fogja áthatni. Mert maradandó és uralkodó érzelmeket a tanítóban csak az örök eszmények, örök elvek, örök igazságok képesek fölbresztetni s ezek folytonosan oda toluuak törvények szerint a tanító ajkára, odalépnek a tanító verkeringéséhez s minden cselekedeténél kormányzó szerepet követelnek.

Ugyan miképen is lehetne eredményesen, nevelői hatással tárgyalni egy szent István királyt, egy szent Lászlót, egy Nagy Lajost és Hollós Mátyást és a többi történelmileg nemzeti nagyjainkat, ha legalább 2/3 részét az eseményeknek nem az isteni tervekre támaszkodva, nem az isteni akarat érvényesülésére hivatkozva, tesszük hatásosakká?

Miképen lehetne nevelői hatással tárgyalni a természettant, természetrajzot, ha az előbbiben a természet erők és törvények szerzőjére a gyermek értelmét rá nem vezetjük; ha érzelmét, a tisztelet érzelmét benne föl nem keltjük az iránt, ki a lények millióit csak az ember javára hozta létre és semmi másért.

A földrajznál minden parányi hely alkalmas valamely nevelői cselekedet megvalósítására. Egyik hely a születés, a létadás nagy kegyelmére, a másik szerencsés nemzeti események megtörténte emlékeztet; hegyek, völgyek, folyók, városok, falvak, termékeny rónaságok, intézetek, templomok, mind a nevelői cselekedet eszközei.

Minden népiskolai tárgy az isteni és erkölcsi erény fölkeltesére van végső céljában teremtve. Tűzkövek ezek, melyekből szikrát kell kicsalni szákszerű kalapácsütéssel.

De ha nem a tanító tanítja a hit- és erkölestant rendezetlenségűen, egy-két év múlva kihullanak szívéből az élő, a tárgyakat átható erkölcsi érzelmek, szétfoszlanak gondolkozó lelkéből az érzelmek forrásai: a lét, a végcél, a teremtés, a hivatás, a viszony eszméi; s ezek elmulván, nem lesz, ami megmelegítse reáltudományának hideg gondolatát: nem lesz, ami lelkesítse ideális nevelői célokért egykor buzgó akaraterejét.

Schogysem tartom kielégítőnek azt, hogy heti két órában más tanítsa a hittant, mint a többi tárgyak tanítója. Mert heti két órában, sőt heti négy órában is, mire tud menni a plébános vagy bárki a hitoktatók közül.

Heti két órában vagy négy órában is csak tanítani lehet, de nem nevelni. Már pedig az iskolának a célja nem a tanítás, hanem a nevelés, melyhez a tanítás, az erkölcsi élet és testi tökéletesedés, mint részek tartoznak.

A népiskola mai rendszere kizárja azt, hogy szórványos 2-3 órán nevelni lehetne. Erre az egész népiskolai élet, a hét minden napja, az esztendő minden hónapja szükséges, folytonos egymásutánban akképen, hogy megszakítással a napirendről a nevelés említett három tényezője le ne vétessék.

Már pedig, ha más tanítja a hit- és erkölestant, mint a többi tárgyakat, ez esetben nevelés nem lehet. Epen e miatt beteg a tanügy ország-szerte. Korszellemmé nőtte ki magát az a férges tanügyi fölfogás, hogy a hittan és erkölestan tanítását lássa el a pap. A tanítónak ezzel semmi köze.

Ez az oka, Tisztelt Uraim, hogy a tanító csak tanító, de schogysem nevelő, ha rabja ezen ördögi tanügyi korszellemnek.

Ugyan ezzel a mai rendszerrel mit érünk el? Már el is értük nagymértékben a szomorú eredményt. Nemzeti nevelésünkbe becseppent a halál mérge. De itt még nem, a székely tanítók iskoláiban. Itt nem, mert Önök, Tisztelt Uraim, szentnek tartják az ősök nevelésügyi hagyományait, Önök Uraim, szentnek tartják küldetésüket, szentnek fajunk jövődjét s azért állásukat készek volnának odadobni, semhogy a népiskolai tárgyakba bele ne illesztenék, bele ne föltenék az üdvöség olaját.

Ezekre megy azon iskolák száma és 10 ezerre azon tanítók száma, kik az erkölestan tanítását nem tartják hivatásuk részének. Minő iskolákat értek és minő tanítókat? Azt mindnyájan ismerik. Ezért mondtam, hogy nevelésügyünkbe bele-cseppent a halál mérge.

Kath. iskolákban még áll a ker. nevelési színvonal, mert ezekben a hittan és erkölestan tanítása, a tanítók földadata több helyen, mint nem. S ezek a többi tárgyakban is minden találó helyen gondot fordítanak a nevelői célra.

Az említett korszellemet minden parányában, céljában, létforrásában, szerzőiben, eredményében bonczolóké alá kell vetni és e mütét meggyőzi még azon keveseket is, kik nézetemet első tekintetre magukévá nem tennék, hogy a hit- és erkölestant annak kell tanítania, ki a többi tárgyakat tanítja; hiszen a tanítószakismerettel tanítja a történelmet, szakismerettel kell tanítania az eszmék mindkét nemét. Nos, ebből áll a hit- és erkölestan módszere is: szent törtélemből és a hitigazságok eszméiből. El kell tehát fogadnunk egyházunk és hazánk hű szolgálatára azt, hogy a hit- és erkölestan legyen annak a kezében, aki az osztályt tanítja.

A népiskolai írástanítás.

Hogy az elemi népiskola valódi czéljának megfelelhessen, oly ismeretek közlését kell eszközölnie és oly elvek szilárdságát biztosítani, melyekre az elemi népiskolánál magasabb képzettségben nem részesülő egyénnek a mindennapi életben szüksége van. Jelen alkalommal a népiskolai ismeretközlés egyik fontos ágát, az írástanítást óhajtom megfigyelés tárgyává tenni, hogy a tanterv revíziójánál esetleg megfigyelésemet tekintetbe véve, legalább egy parányival is hozzájárulhassak kath. népoktatásunk ügyének emeléséhez. Ha pedig irányom helytelen volna, akkor meg lelkiismeretemet nyugtatom meg azzal, hogy nem hallgattam el, mi szívémen feködt s így kötelességemet ez irányban is teljesítettem.

Mindenekelőtt előre becsátom, hogy az írástanítás alatt nem pusztán az íróeszköz gépies kezelésének elsajátítását értem, hanem még a gondolatoknak, az írásnak nevezett jelbeszéd által való helyes, szabatos kifejezésének begyakorlási módját is. Sőt az írásnál a gondolatok helyes, szabatos kifejezése elsősorban jön tekintetbe és csak másodrendű kérdés az, vajjon az írás szép-e vagy csunya-e, megfelel-e teljesen a helyesírás szabályainak vagy sem.

A tantervek három czím alatt írják elő az írástanítást, u. m.: írás, nyelvtan és fogalmazás. Az «írás» czím alatt rendelt írástanítás ennek mechanikai oldalát öleli föl; vagyis megtanítja a gyermeket rendes betűalakok ismeretére, azoknak másolás, vagy hallás után való előállítására, valamint az egyes szókknak a megfelelő betűalakokból való szerkesztésére. A nyelvtan czím alatt előírt írástanítás a szókknak külső formáit, a magyar nyelv szabályainak megfelelő előállítását, tehát a helyesírást és helyes mondat szerkesztést követeli. A «fogalmazás»-nak nevezett írástanítás pedig a helyes logikai gondolkodás másbeli előállításával, vagyis az írásbeli munkák összefüggő szerkesztésével foglalkozik. Az írástanítás mechanikai részével eddig az első osztályban az írva-olvasás kapcsán foglalkoztunk, a második és többi osztályban pedig a szépírási órákat használtuk föl erre a célra. A nyelvtani órákat a nyelvtani főbb alakok ismertetésére, ezeknek írásban való előállítására és mondat szerkesztésre fordítottuk. A fogalmazás tanítására az osztatlan népiskola tanítójának a tanterv nem ad külön időt, a két és több tanító iskolánál pedig az V—VI. osztályban egy-két órát. Hogy ezen hármastanítási mód mennyire jól meg czéljának, mindnyájan tudjuk, vagyis, hogy a népiskolai növendékeknek 90%-jénel több nem tanulja meg gondolatait önállóan, helyes szababatsággal írásban kifejezni. Tehát a tanító az előírt tanítási czél közel sem érte el. Mi következik ebből? Az, hogy vagy a tanítási mód rossz, vagy pedig a kitűzött czél oly magas, melyet elemi népiskolai növendékkel el nem érhetünk? Ez utóbbira azt felelhetjük, hogyha a

gyermek ki tudja fejezni gondolatait szóval, miér ne tudná azt kifejezni írásban is. Tehát csakis az előbbi kérdés lehet az eredménytelenség igazi oka. De vizsgáljuk csak a dolgot közelebbről.

Zirez.

Végh Győző.

(Folytatása következik.)

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Hogyan alakítanak Németországban népkönyvtárakat. Ma, midőn mindinkább terjednek nálunk is a népiskolai és népkönyvtárak, érdekes, hogyan alakítanak ők is pénzen és gyakorlati módon Németországban kath. iskolai és népkönyvtárakat. Már régen erős kézzel azon dolgoznak Németországban, hogy a rossz folyóiratokat és olvasmányokat a családokból kiirtsák s ezeket olyanokkal pótolják, melyek az olvasásban kedvet és szeretetet ápolnak a vallás-erkölcsök iránt. Minden katolikus családnak, legyen az szegény vagy gazdag, kell hogy legyen komoly és mulattató tartalommal bíró olvasnivalója. Németországban szép hivatást tölt be a «Borromeus-Verein», mely már 50 év óta működik, alapítja és támogatja a családi és nyilvános könyvtárakat igen olcsó módon. Sőt azon vannak, hogy minden kath. plébánián legyen egy «Borromeus-Verein». A «Borromeus-Verein»-ben mindenki anyagi viszonyához mérten fizethet 6, 3, vagy 1.50 márkát. Ézért kap egy könyvet, mely másfél annyit ér a befizetett összegnél. A könyvet maga választhatja egy jegyzékből, mely legutóbb már 1329 számot foglalt magában. Ezek közt tudományos, oktató, erkölcsnemesítő és mulattató tartalommal bíró könyvek is vannak. Aki pedig a «Borromeus-Verein»-be 1.50 márkát fizet, az jogot nyer arra, hogy az egylet könyveit kedvezményes áron kaphatja meg. Hogy ezen könyvjegyzék is mily tekintélyes, mutatja az, hogy a könyvek száma 10.164. Aki pedig 1.50 márkát fizet, de venni nem akar, annak az egylet könyvei rendelkezésére állanak olvasás végett. A «Borromeus-Verein» a vidéki egyletek közt évenként 24—25 ezer kötet könyvet oszt szét tagsági díj fejében. Ily módon segíveznek és alapítanak a németek jó könyvekkel kath. könyvtárakat. Az előfizetési pénzek vagy a kerületi egyletekhez, vagy a központba, Bonnba küldetnek. Mucsi. *Kardos Ferencz.*

EGYESÜLETI ÉLET.

Meghívó. A szombathely-egyházmegyei róm. kath. tanítóegyesület körmenői köre f. évi őszi körgyűlését november hó 6-án délelőtt Körmenőn a róm. kath. elemi iskola helyiségében tartja meg, melyre minden tanügybarátot és a kör tagjait tisztelettel meghívja az elnökség. *Tarany Mihály,* a kör jegyzője.

Meghívó. A szombathely-egyházmegyei róm. kath. tanítóegyesület zalaegerszegi köre őszi körgyűlését november hó 5-én tartja Zalaegerszegen a kath. legényegylet helyiségében, melyre a t. tagtársakat és a tanügylelkes barátait tisztelettel meghívom azzal, hogy a tagok

segélyegyleti kis könyvecskéjüket kioszerelés végett okvetlen magukkal hozni és ez alkalommal a tagsági díjakat is befizetni sziveskedjenek. A gyűlés d. e. 9 órakor szentmisével kezdődik. Sajtór. 1903 október hó 26-án. *Külön-Küldő*, körelnök.

Meghívó. A kézdi-orbári róm. kath. tanító-egyesület f. évi őszi rendes közgyűlését 1903 november 18-ik napján d. e. 9 órakor kezdődőleg a kézdizsentléleki közp. iskola egyik termében fogja megtartani a következő tárgysorozattal: 1. Szentmishallgatás. 2. Gyakorlati tanításokat tartanak: Bartháné, Zsögön Emília, Kovács József, Szabó Sándor. 3. Elnöki megnyitó. 4. Elnöki előterjesztések. 5. A jegyzőkönyvek főlolvastása és hitelesítése. 6. A gyakorlati tanítások zártkörű méltatása. (Az egyesülék alapszabályainak 24. §.) 7. Győrbaró Ignác főlolvastása a gazd. ism. isk. cselja- és hasznáról. 8. A létesítendő orsz. kath. kántorok nyugdíjalap-tervezetének tárgyalása. 9. A tagsági díjak pontos befizetése azon megjegyzéssel, hogy a tagok a tagsági díj megemlítésével névszerint lesznek főlolvastva és a befizetés is ily sorrendben történik. 10. Indítványok. E közgyűlésre egyesületünk tiszteletbeli, pártoló és rendes tagjait, valamint a tanúgy iránt érdeklődőket van szerencsém illő tisztelettel meghívni. Kézdizsentléleken. 1903 október 22-én. *Szabó Sándor*, elnök. Közébdéről gondoskodva van az egyesület korábbi határozata értelmében.

Meghívó. A küküllő espereskerületi róm. kath. tanító-egyesület őszi rendes közgyűlését f. évi november hó 16-án (hétfő) Abotfalván d. e. 9 órától kezdődőleg fogja megtartani. Tárgysorozat: 1. «Veni sancte»-val egybekötött szentmishallgatás. 2. Gyakorlati tanítások, tartják: Balló Mózes és Fenesali Aron, tanítók. 3. Elnöki megnyitó. 4. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének főlolvastása és hitelesítése. 5. Sándor Imre főlolvastásának bírálata. Bardon Ignácztól. 6. László János radnóthi plébános 20 koronás pályadíjának elintézése. Mártonfi Sándor és Balló Mózes bíráló-bizottsági tagok véleménye alapján. 7. A vallás- és közokt. miniszter úrhoz intézendő megfogalmazott kérdés főlübbírálása és elintézése. 8. A szokásos évi jelentések. (Jegyző, pénztárnok és könyvtárnok.) 9. Tisztújítás. 10. Tagsági díjak befizetése. 11. A keresztény liturgia. (Ezredei X. számú főpásztori körlevél.) 12. Átiratok. Indítványok. A tárgysorozat elég alkalmas az érdeklődés felkeltésére: főlöslegesnek mutatkozik tehát a tagok pontos megjelenésének sürgetése. Kerekszentpál. 1903 október hó 19-én. *Verecs Lajos* egyesületi elnök. *Antal Árpád* egyesületi főjegyző.

Tanítói gyűlés. A nagyszombat-vidéki esperesi kör tanítói f. hó 21-én tartották Nagyszombatban a kath. legényegyesület helyiségeiben ezévi rendes közgyűlést a következő tárgysorozattal. Elnöklő Veis Ferencz tanfelügyelő, esperes a vallásos nevelésről értekezett: bebizonyítván, hogy vallás nélkül nincsen nevelés. A kath. tanító eszményképe Jézus. A vallásos nevelés eszközei a szilárd, élő hit, a tevékeny szeretet s az igazságos s mérsékelt büntetés. A miniszteri rendeletek főlolvastása után *Heibler* Károly egyetemi jegyző tartott emlékbeszédet *Knobloch* János elhívt. szilimesi kántortanító fölött, mely nagy hatást gyakorolt a hallgatóságra. *Jócsy* Pál zsúki kántortanító előadta saját tapasztalata alapján a magyar nyelvnek gyakorlati tanítását a tótajkú népiskolában, majd *Kyller* Juliska majtényi tanítónő főlolvasta tetszés között a «Magyarosodás» elmefuttatást. A Hymnus elénekése után *Lahecska* Márton alsókorompai kántortanító főlolvasta dr. Götz Józsefnek Deák Ferencz emlékére írt beszédét. Az országos tanítói segélyalap könyvecskéinek szétosztása s annak határozata után, hogy a közgyűlések ezentúl a plébániákon sorrend szerint fognak megtartani, a gyűlés véget ért.

Tanítógyűlés. Latogatott gyűlést tartott Borsmonostoron folyó hó 1-én a loesmandi esp. tanító-egyesület. Az egyet tagján kívül ott voltak mint vendégek: Schultz Imre nyugalmazott képezdei tanár, Mersits Márton plébános, Schügerl Gyula káplán, Janisch János kántortanító Kőhalomról, Arvay Sándor plébános, Bauer Nándor kántortanító F. Lászlórol, Balogh János kántortanító F. Pulyárol, Hart Ferenc h. plébános. Loc mand-

ról és Grubich Antal káplán Szabadbárandról. A gyűlést szentmise előzte meg, mely után kezdetét vette a gyűlés az iskolateremben a következő sorrendben: 1. *Kölyk György* esperes és püspöki biztos úr megnyitó beszédében értesítette a kerületi tanítószolgálatot, hogy megyés püspök úr ő méltósága bérmutja alkalmával az iskolák ügyei, illetve a magyar nyelv tanítása iránt melegen érdeklődött: válaszában értesítette a megyés püspök urat, hogy a magyar nyelv a kerületi népiskolákban nagy szorgalommal és sikerrel tanítatik és ezen örvendetes jelentést a jelenlevők nagy örömmel fogadták. 2. Elnök úr rövid emlékbeszédet mondott a boldogult XIII. Leo pápa ő Szentsegéről. 3. Jegyző főlolvasta a múlt tavaszi gyűlés jegyzőkönyvét, mely minden észrevétel nélkül jóváhagyott és aláíratott. 4. Elnök úr indítványára az értekezlet megyés püspök úr ő méltóságát azon alkalomból, hogy dr. *Balits* Lajos kanonok urat egyházmegyei főtanfelügyelővé, *veges* Kálmán gyakorlóiskolai tanítót pedig segédtanfelügyelővé nevezte ki, üdvözölte, miután az utóbbinak a kinevezése által az egész tanítószolgálat mintegy megtisztult. Külön üdvözlő fölíratot menesztettek még dr. *Balits* Lajos újonnan kinevezett főtanfelügyelő és *veges* Kálmán újonnan kinevezett segédtanfelügyelő úrhoz is. 5. Pályamunkák főlolvastása: «Hogyan taníttassék a magyar nyelv a nem magyar ajkú népiskolában?» Elsőnek olvasta föl dolgozatát ifj. *Piuftsits* János fülesei kartárs úr, utána *Loerits* Antal bórifalvi osztálytanító úr, harmadiknak pedig *Pelczmann* Károly alsólászlói kartárs úr. Mind a háromnak a dolgozata oly teljesen sikerült, hogy esperes úr a jutalomdíjat nem tartotta célszerűnek csak egynek odaítélni, hanem azt megkészszerelte. Az összeghez hozzájárult még elnök úr is, s így a három pályázó egyaránt részveszt jutalomban. 6. Schultz Imre nyugalmazott képezdei tanár «Tankönyveink ismeretese» címen előadást tartott. Elhatározta az értekezlet, hogy fáradságait jegyzőkönyvileg megköszöni. 7. Kimondott, hogy ezután a pályamunkák a közgyűlés előtt és pedig névtelenül főt. esperes úrhoz küldendők, aki azokat a gyűlésen főlolvastatja, nehogy a jutalomdíj megszavazásánál részrehajlás látszata érjen bárkit is. — 8. Ifj. *Piuftsits* János fülesei kartárs úr a következő tételt ajánlotta jövő gyűlésig kidolgozásra: «Hogyan és mily körben lehet és kell a gazdaságtant a mi iskoláinkban tanítani?» Jutalomdíj 1 arany. Azután több apróbb tárgy megvitatása után a gyűlés 1 órakor véget ért. *Szedenk Mihály* egyll. jegyző.

VEGYESEK.

Kath. tanferfű Ó szentsége a pápa előtt. *Bertalan Vincze* esztergomi tanítóképző-intézeti tanárt és főtanfelügyelőt tollnokot azon kitüntetés érte, hogy az általa vezetett zarándoklatot Ó Szentsége X. Pius pápa f. hó 10-én d. u. 5 órakor zarándoktársaival fogadni méltóztattott. Nevezett tanár ezen alkalommal nyújtotta át Ó Szentségének nemzetiszínű selyembe kötött munkáit. Ó Szentsége a munkálatokat kegyesen elfogadni méltóztott. Meg kell említenünk, hogy a zarándoklatban Császka György kálocsai érsek ő excellentiájának kegyes jóvoltából *Nagy János* kupuszini tanító is részt vett, kit Ó Szentsége szintén kitüntető szívéllyességgel fogadott.

Jutalmazott tanítók. Pestmegye törvényhatósága nagyobb összeget szavazott meg ama tanítók jutalmazására, akik idegen anyanyelvű községekben a magyar nyelv tanításában a legszebb eredményt érték el. A jutalmakat most osztották ki és tízennégy tanítónak volt része benne. Száz-száz koronát kaptak: Szalay György újhartyáni, Szuchovszky Béla rácz-kisújfalu. Lesztich Margit miskei, Klementisz János budaörsi, Farkas Jenő budajenői, Spielvogel József nemesnádudvari, Eppler Márton eszszártóltési, Liptai János aesai, Czuczor Margit eseri, Hoffmann Sámuel hartai, Kardos János maglódi, Marschalkó Gyula rákoskereszturi, Schober Karola budafoki tanítók és tanítónők, végül Kis Árpádné czinkotai óvónő.

Kath. iskola vedelme. Dr. Walter Gyula főegyh. főtanfelügyelő Bertalan Vincze tanítóképezdei tanár és

fontan
dult
iskol
let
n
A sz
dön
fonta
otán
tyat
lárak
eszm
pólti
késze
dual
lekes
ezm.

B
H L
hajt
kedés
munde
A A
talhoz
iratnak
lalkozu
tyere j
közön
közöb
Okvetl
pályaza
bálysze
ből esa
hová fo
juk —
A tanít
köteles
máthát
gazdó
adunk
A bekül
ék oda
K L A
helyette
szándj
A I L
ügysel
tették T

A zeb
bafaridej
Ferenec,
A szc
tanító a
Jóvedelm
800 koron
I könyha,
Tanítvány
ismétlőss
Jóvedelen
Külön e

Csata,
lánd kán
zása lak

fótanfelügyelőségi töltnök kíséretében f. hó 22-én kirándult Csolnokra a nyár folyamán épült ottani róm. kath. iskola megsemmisítésére. A fótanfelügyelő minden részlete kiterjedő figyelemmel vizsgálta meg a népoktatásnak ezen közel negyvenezer koronába kerülő esernőket, mely egyik díszét képezi a főegyházmege iskoláinak. A csolnoki hitközség iskolaszékével és ennek elnökével előn követendő példát szolgáltatott az iskolának mikénti fenntartására nézve. Díszetért, elismerést érdemelnek az ottani körjegyzővel együtt, hogy a magyar nemzeti kultúrát palotaszzerű otthonba vezették s megőrizték az iskolának jellegét, melynek szelleme csak kiegészítője azon eszmenyi jóvőnek, melyért a magyar és öntudatos kulturpolitikások oly lelkesen fáradoznak. A hitközség áldozatkészsége s áldozatkészségének mikéntje követendő példát szolgáltat a többi hitközségnek és azok élén álló lelkeseknek arra nézve, miként kell az iskola külső viszonyait a törvény rendelkezéseinek megfelelőleg rendezni.

Szerkesztői üzenetek.

B. V. Beérkezett. A felhívást kivéve közzétettük. — H. L. Az illetékes hatóságok ügykörébe tartozik, hogy a hajt orvosolják. Kérlemezze az egyházi főhatóság intézkedését. — K. F. Beérkezett. Az alkalmoszerű dolgokat mindenkor köszönettel vesszük és felhasználjuk. — L. I. A A. Közzétettük. — L. J. Levélét áttettük a kiadóhivatalhoz. — I. A. Teljes készséggel áadtunk helyet a köriratnak. — I. S. Ezzel az ügyvel részletesebben is foglalkozunk. — K. J. A levél beérkezett. Rendeltetési helyre juttatjuk. Kötelességünk volt és ezért nem várunk köszönetet. — T. S. Előzetes jóváhagyás nélkül nem közzétehető. Ezt a jóváhagyást ön kérelmezze. — G. O. Okvetlenül kihirdetendő a megüresedett állás és csak a pályázat után tölthető be. Az eljárás csakis úgy lesz szabályszerű. — J. E. Elküldjük. — F. J. Az említett alaphoz csak székesfővárosi tanítók nyerneik segélyt, hogy hová fordulhat támogatásért, arról levélben tájékoztattuk. — K. E. Forduljon a kiadóhivatalhoz. — T. I. A tanítói fizetésben történt változtatásokat az iskolaszék köteles hivatalból bejelenteni, hogy a nyugdíjba beszámlázható jövedelem kiigazítható legyen. — F. I. A helyrehozható soroknak a legnagyobb készséggel és örömmel adunk helyet, méltóztassék beküldeni. — Cs. I. Gy. A beküldött értesítés a hirdetések közé való. Sziveskedjék odafordulni. — P. Forduljon a kiadóhivatalhoz. — K. L. A szabadságidőt az egyházi főhatóság adja meg, a helyettesítésről az iskolaszék intézkedik. — Sz. F. Foglalkozunk. — F. I. Megemlítjük. — Sz. I. Intézkedünk. — A. I. Levélben felelünk. — R. I. Foglalkozni fogunk az ügyvel. — O. H. Levélben feleltünk. — Gy. D. Közzétettük. Több levélre a jövő számban feleltünk.

Felelős szerkesztő: Ember Károly.

PÁLYÁZATOK.

Sztergomi érseki megye.

A zebegényi osztálytanítói állásra hirdetett pályázat határideje november 8-ig meghosszabbították Dr. Robitzsek Ferenc, esperes. 647 1—1

A szokolóczi (Pöstyén mellett, Nyitramegye) kántortanítói állomásra pályázat hirdettük november 12-én. Jövedelme készpénzben és deputátum terményekben 800 korona az államségélyvel. Lakása jó karban 2 szoba, 1 konyha, 1 kamra, pincze, istálló és ól, szép házikerttel. Többnyelv tót-magyar, mindennapi iskolások száma 50, ismétlősöké 20. Díjlevélkiigazítás folyamatban, mellékjövőre is számíthatni. A folyamodványok Fehérváry Kálmán esperes, Hrádek u. p. Kocsócz küldendők. 653 1—2

Csataji (Pozsonym.) magyar-tót nyelvű kath. iskolánál kántortanítói pályázat november 15-ig. Javadalmazása lakás 2 padlózott szoba, kamra, pincze, istálló,

17 magyar hold önköltségén művelendő föld; párbérből 10, tandíjból 120, egyházi segélyből 81, alapítványokból 30, stólából 25, iskolapénztárból 100, államségély 228 kor. A kérvények a csataji kath. iskolaszék elnökéhez küldendők. 659 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

Kiszelfalui (posta Bartos) főkegyházi 800 kor. javadalmazású, államilag 224 kor. segélyezett kántortanítói állomásra november 12-ig orgonálni tudó tanítónők is pályázhatnak. Karvaly. Plébániahivatal. 656 1—1

Munkácsi egyházmegye.

A cserteszi (Ungm.) gör. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettük. Pályázati határidő november hó 12. Jövedelme államségélyvel együtt 800 korona. Pályázók vissza nem várható másolati okmányokkal felszerelt kérvényeket püspök úrnak ó nagyméltóságához címelve a helyi lelkészi hivatalhoz küldjék be. Személyes megjelenés kívánatos. 652 1—1

Nyitrai püspöki megye.

A trencsén-makói róm. kath. iskolaszék november 12-ig pályázatot hirdet másodtanítói állásra. Javadalmazása 740 korona, hitközségtől 60 korona, fára 60 korona, melyből a tanterem is fűtendő, egy szobából álló lakás. Kötelese az I—II. osztályt és ismétlősöket felváltva tanítani. 645 1—2

A rovnei róm. kath. hitközség központi népiskolánál egy tanítói állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak okleveles tanítók és tanítónők. Azon tanítónők, akik nyelvet és kézimunkákat is taníthatnak, előnyben és szép mellékjövővel részesülnek. A tót nyelv bírása elengedhetlen. Rendes törzsjarandóság: 800 korona, 100 korona lakbér, ötödéves 100 koronás korpótlék. Többi föltétel a helyszínen. Pályázati határidő 1903 november 22-én, választás november 24-én d. e. 11 óra. Pályázatok nagys. és tót. Sztranyarszky József úrhoz, Bittse-Rovnéra adandók be. 646 1—2

Az ocsadniczai (Trencsenm.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettük. A kántortanító lakása áll két szobából, konyha, kert, istálló. Fizetése 700 kor., faátalány 104 kor., összeírás 20 kor., szolgára 50 kor., mint kántor 21 kor. Ezenkívül ötödéves korpótlék, évente kollektá és a stóla, 68 kor. évi segély. Mindazok, akik ez állást elnyerni óhajtják, köllőleg felszerelt folyamodványukat ez év november hó 22-ig aulirothoz küldjék be: a nyilvános választás nov. 26-án délelőtt 10 órakor ejtik meg, mely alkalommal a személyes jelenlét szükséges. A község hiveinek száma 4256. Benyócs István, isk. elnök. Ocsadnicza (Trencsenm.). 657 1—2

Pécsi egyházmegye.

A baranyasombereki róm. kath. plébániához tartozó Doboka főközség német-magyar nyelvű kántortanítói állomása betöltésére november 9-ig pályázat nyitattik. Évi jövedelme negyedévi részletben: 1. Tiszességes lakás természetben: 2. a községben levő 40 házaspár után, házaspáronként 1 kor. 26 fill., 50 kor. 40 fill.; 3. minden házaspártól fél pozs. mérő rozs 120 kor.; 4. minden házaspártól 6 iteze bor 38 kor. 40 fill.; 5. fájárandóság, saját használatra és iskolafűtésre 2 1/2 öl 60 kor.; 6. 2 hold szántóföld és 1/4 hold rét művelésre 20 kor.; 7. minden iskolágyermek után 1 kor. 5 fill., 32 kor. 55 fill.; 8. ismétlőiskola 24 kor.; 9. stóla körülbelül 10 kor. Följavitott fizetés: 10. A hitközségtől 140 kor.; 11. az egyházmegyei iskolák segélyalapjából 116 kor.; 12. a jelenlegi plébánostól 100 kor. Összesen 709 kor. 35 fill. A kérvény és oklevél az esperesi hivatalnál Dunaszekesön nyújtandó be. Somberek, 1903. október 22. Gehring Fülöp, plébános. 644 1—1

Rozsnói püspöki megye.

A n-csöltői anyaegyházhoz tartozó Kecse leányegyház kántortanítói állására pályázat hirdettük. Fizetése a hivataltól különböző czimen 269 kor., 20 m. tűzifa, melyből a tanterem is fűtendő, egyszobás lakás, 464 kor. államségély. Okleveles pályázók kérvényei november hó 10-éig dr. Szuhancz József plébános, iskolaszéki elnökhöz intézendők N.-Csöltóra, u. p. Gömör-Panyit. 651 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A sójtői róm. kath. elemi népiskolában egyik osztálytanítói állás megüresedvén, erre november 5-ig pályázat nyitatták. Pályázhatnak férfi- és nőtanítók. Javadalma: 600 korona készpénz, havi előleges részletekben, egy bútoros szoba díjessel és tisztogatással kötelességei, a readott (első vegyes) osztályt és egyik csoport ismétlőt tanítani és főritanítónak a kántorságban díjtalanul segédkezni. Kérvények főt. Pajthy Elek iskolaszéki elnök emelre küldendők. Sójtő, 1903. október 26-án. *Kölér Károly*, iskolaszéki jegyző. 648 1—1

Nemetújvári (Vasme.) róm. kath. magyar-német nyelvű iskolánál osztálytanítói állásra pályázat hirdették. Javadalma: 800 kor. havi utólagos részletekben, 20 kor. papéni; bútorozott szoba agyenneműn kívül, vagy 80 kor. evi lakber. Kötelessége: I. oszt. és ismétlők tanítása, továbbá a kántori teendőkben segédkezni külön díjazás nélkül. Csakis tanképesített tanítók pályázhatnak. Határidő november 9. Az állás azonnal, legkésőbb november 15-én elfoglalandó. *Maitz József*, plébános, iskolaszéki elnök. 649 1—1

Rödön Vas megyei főközségben egy róm. kath. tanítói állásra pályázat nyitatták. Javadalma: esimes lakás két szoba, konyha, előkamra s gazdasági épületek és klatásba helyezett állami segély mellett 800 kor. készpénzben és terményekben. Kívánatlik a magyar és a német nyelvekben való jártasság. Az állás f. évi november hó 9-én elfoglalandó. A folyamodványok november hó 4-ig az iskolaszék elnökéhez beküldendők. *Rathner Mihály* szentzéki elnök és plébános. 655 1—1

Lipahoezi róm. kath. iskolánál önálló tanítói állásra pályázat nyitatták. A tanító javadalma: tisztességes lakás, amely áll két szobából, konyhából, előszobából, pinczéből és padlástól, továbbá szarvasmarhák és sertések számára szükséges istállóból, 1/4 holdnyi földteléknek használatán kívül 3 hold szántóföld évelése — 120 kor., 15 mérő rozs — 75 kor., községi pénztárból 600 kor., 5 méter tűzifa hazaszállítva 2250 kor., Tóth Jászó plébános 1000 kor. alapítványa után 60 kor. Tannyelv magyar, ezenkívül a vend nyelvek vagy ezzel legközelebbi románhorvát nyelvek tudása is szükséges. Pályázni lehetnek november 7-ig bezárólag nyujtsák be kérvényeket az alulírottal. A választás másnap, vagyis november 8-án d. u. 3 órákor ejtik meg, melyen a személyes megjelölés előnyben részesülnek. Az állás azonnal elfoglalandó. Határidő: 1903. október 28. *Kollár Péter*, plébános, iskolaszéki elnök. 660 1—1

Váczi egyházmegye.

Csongrád vármegyébe kebelezett szentesi róm. kath. kántori állásra pályázat nyitatták. Javadalma: 1. tisztességes lakás 252 m² kerttel; 2. 61²/₁₀₀ hold föld, melyből 380 m² tarlóter; 19²/₁₀₀ legelő, a többi szántóföld; 3. 126 korona fizetés és 115 korona 31 fillér deputatun; 4. körülbelül 13000 toleok utáni stólailetek; 5. segédirtas évről évre 45²/₁₀₀ hold föld, melyből 7²/₁₀₀ rét, a többi szántóföld. Köteles azonban a kántor egy alkalmas segédet tartani, annak lakást, teljes ellátást és 400 korona évi fizetést adni, továbbá az iskolásgyermekeket heti két órában templomi énekekre tanítani. A pályázók oklevéllel, vagy hiteles bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványukat a szentesi róm. kath. egyháztanácshoz ezimezve f. évi november 20-ig adják el; ők maguk pedig november 20-án délelőtt 9 órákor tartandó nyilvános próbán jelenjenek meg. 650 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Bódera (Veszprémi) november 10-évi oklevéles róm. kath. tanító kerestetik, ki a kántorságban is jártas. Jövedelme: Lakás, konyha, kamra, istálló, kert. Párgabona: 200 kor. Párpénz: 31 kor. Stóla: 10 kor. Tankötelesek után: 100 kor. Tüzelő hazhoz szállítva: 40 kor. Temető-kezelése: 16 kor. Ferencz-József alapból: 47-75 kor. Püspök 0 nagy-néltóságától: 46 kor. Államsegély: 345 kor. Összesen: 925 kor. 75 fill. Köteles ünnep- és vasárnap délután az iskolában litániát és könyörgést tartani. Kér-

vények oklevél- és szolgálati bizonyítványokkal együtt *Szobek Loránt* főnök-berendi plébánoshoz (u. p. Ajka) intézendők. 658 1—1

A szennai (Somogyi) községi iskolaszék a Szenna községhez tartozó Szerdahely-telepen újonnan felállított iskolánál szervezett tanítói állásra pályázatot hirdet. A megválasztandó róm. kath. vallású tanító fizetése évi 279 kor. 60 fillér a községi pénztárból, 520 kor. 40 fillér államsegélyből. Lakása 2 szoba, 1 konyha, 1 kamra és 800 négyszögöl kertből áll. Kötelessége a telepen és környékén lakó mindennapi iskolásgyermeknek 1—6 vegyes osztályig oktatása, úgy a vallastanból, mint egyéb tárgyakból és az ismétlő iskolásoknak gazdasági irányban való elméleti és gyakorlati oktatása a részére átadott kertben, nemkülönbén a kántori teendők ellátása. Keresztelő levéllel és tanképesítést igazoló okmányokkal felszerelt kérvények folyó év november 15-ig az iskolaszék elnökéhez küldendők. Szenna, 1903. okt. 28. *Jamblich Alajos*, iskolaszéki elnök. 654 1—1

A dióskali plébániához tartozó Szent-Márton—Nagy-Horvati róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Jövedelme lakás és házikerten kívül mindent készpénzben számítva 810 kor. A választás november 19-én Szent-Mártonban leendő. Oklevéllel felszerelt kérvények a választás napjáig alulírottához küldendők. Dióskál (Zala-megye), 1903. október 29. *Koller Imre* plébános, iskolaszéki elnök. 661 1—1

Mária, légy velünk!

50 gyönyörű ének váasztékos orgonakisérettel, egyház jóváhagyással, csak 3 korona, bérmentve 55 fillérről több. Könyvkereskedőknek 50 példány után 4%., 100 példány után 60% engedmény.

642 2—2

Zámbo Károly, Szeged. b.

Orgonaépítési műintézet.

Rieger Testvérek

vilamosgépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

cs. és kir. udvari szállítók, a Szentis Jovagja, a Ferencz József-rend lovagja.

A parisi és becsi világkialitáson stb. helyről kintüntetve.

Legelőcsőbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta legyományoscsörendszerint (pneumatikai) tartós, nemes-hangú orgonákat szállít. 30 év óta 980 orgonát szállított. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat a leg-mérsékeltébb árban és telki-ismeretes pontossággal teljesít. Orgona jókarban tartása mérsékelt árban elvállaltatik. Tervezetek és rajzok kívánatra díjtalanul.